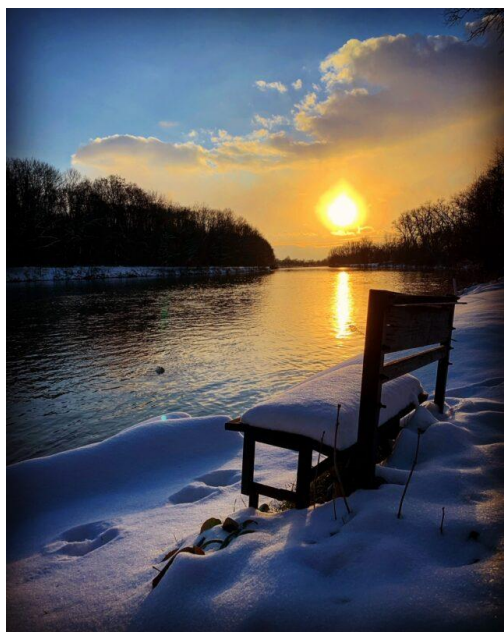

ÚVODNÍK.....	1
FÓRUM.....	2
OSOBNOSTI ČESKÉ HISTORIE-STELLA ZÁZVORKOVÁ	2
ZAJÍMAVOSTI ZE SVĚTA SPORTU – NIKI LAUDA.....	5
ZE SVĚTA PŘÍRODY-NEJSILNĚJŠÍ BROUCI NA SVĚTĚ	10
ZDRAVÍ V ŠIRŠÍCH SOUVISLOSTECH.....	14
KALENDÁŘ	17
CHVILKA POEZIE	18
POHÁDKY NA POKRAČOVÁNÍ	19

ÚVODNÍK

Milí obyvatelé, čtenáři,

vítáme vás u čtení únorového vydání našeho časopisu. Přinášíme vám v něm jako obvykle informace o dění v domově, především jaké akce pro vás výhledově připravujeme. Dále v již známých rubrikách vám dnes představíme další dvě

zajímavé osobnosti - Stellu Zázvorkovou, která i když ve svých rolích působila jako žena veselá a vtipná, její život takový vůbec nebyl. Jaké měla dětství či partnerství, o tom více v rubrice Osobnosti české historie.

No a nelehký osud měl i Niki Lauda. Všichni si jistě pamatují na jeho nehodu, ze které vyvázl jako zázrakem. Dozvíte se například, jak zacházel se svými vítěznými trofejemi či jaký měl úspěch u žen a to i přes svůj zdravotní hendikep.

Ve světě přírody se ponoříme do říše hmyzu a to mezi ty největší siláky. Kdyby byli zástupci hmyzu velikosti lidské, bylo by to opravdu děsivé. Vždyť kdyby člověk měl sílu takového Herkula antilského, musel by zvednout desítky tun. Vězte, že to ale není ten největší silák.

Závěr časopisu bude opět více ve filozofickém duchu, kde se v dalším hlubokém rozhovoru s Mudr. Hájkovou zamyslíme nad tématem

Pravdy. Pojmeme, jehož obsah, když subjektivně naplníme neústupným významem, může být a často je objektem svárů a konfliktů mezi lidmi. Slýcháváme často...ale já mám předci pravdu, je to tak, jak to vidím já,ty lžeš. Jsme schopní podívat se za stín své „pravdy“ a vnímat „pravdu“ toho druhého? Je pravda, to co víme o světě, když poznatků neustále přibývá? Je pravda, to co vidím, slyším, jaký všemu dávám ve své mysli a pocitech význam? Nebo je to pouze můj subjektivní postoj? Jak z tohoto dilematu ven nám snad prozradí slova Mudr. Hájkové.

Za redakční radu příjemné čtení přeje Adriana

FÓRUM

Děti mezi námi

Setkávání s dětmi z mateřských školek bude i nadále pokračovat v novém roce. S dětmi z MŠ Hřibská se opět setkáme na připravovaném Masopustním reji, 28. února. S dětmi z MŠ Pampeliška pak v pondělí 26.2 v 9:45 na společném tvoření v klubovně.

Masopust v DS

Dovolte mi vás pozvat na letošní již zmíněný Masopustní rej. Ten se bude konat ve středu 28. února od 13:30. Navštíví nás děti z MŠ, hrát na harmoniku a zpívat bude Eliška Sýkorová, nebudou chybět koblihy a další dobroty.

Malešický mozek

Vážení klienti, blíží se měsíc březen, ve kterém, v rámci mezinárodního týdne paměti, organizujeme soutěž pro seniory mezi jednotlivými domovy důchodců. Letos to bude již XIV. ročník. Této soutěži bude předcházet domácí kolo, ze kterého vybereme 4 klienty, kteří postoupí do finále. Akce je pro všechny klienty, kteří mají zájem a baví je si udržovat aktivní mysl. Domácí kolo se bude konat 27. února. Finále mezi domovy seniorů pak proběhne 12. března.

OSOBNOSTI ČESKÉ HISTORIE

STELLA ZÁZVORKOVÁ

Je to bezmála sto let, co Stella přišla na svět. Stalo se tak poměrně záhy po návratu jejího tatínka z války. Stella byla produktem snahy rodičů o záchranu jejich vztahu, který poznamenala příliš dlouhá odluka. Maminka prý zářila štěstím, když se dozvěděla, že porodí holčičku. Maminka věřila, že holčička, pokud bude šarmantní a krásná jako ona, udrží tatínka při ní. To se ale nestalo. Maminka ji vinila z odchodu tatínka a navíc jí Stella nepřipadala tak krásná. Dávala

s dostatečným despektem Stelle najevo, že si ji nepřála. Vychovávala ji spartánsky. Aniž by chtěla, naučila ji tím postupně odolnosti vůči jejímu chování. Maminka nikdy neměla výchovný cit. Nikdy jí a jejímu bratrovi nic nevysvětlila. Chovala se k nim jako v těch zlých domovech pro sirotky. Stella měla tím blíže k tatínkovi, který nebyl v manželství šťastný a domů se často vracel až velmi pozdě nad ránem. S odstupem mnoha let paní Stella vzpomínala, jak jí „skutečná máma“ velmi chyběla. Už tehdy se rozhodla být opakem té své. Osud jí dal příležitost, když se jí narodila dcera Jana Kateřina.

Stalo se tak, když poznala Miloše Kopeckého. Nebrali se z velké lásky, ale z rozumu. Jejich svatba byla velice komická. Charismatický ženich si vezl svou nevěstu na invalidním vozíčku. Stella si Miloše vzala, protože už nemohla dál snášet matčin dril a také cítila potřebu se ujmout člověka, který byl z rodinných vazeb stejně postižený.

Miloš se vrátil z fašistického pracovního tábora z Benešova, domů, ke svému otci, který neměl sílu podívat se synovi do očí. Aby totiž zachránil svůj kožešnický salon, rozvedl se s Milošovou maminkou, Židovkou, a tím ji do facto poslal do koncentračního tábora na smrt. Miloš byl z toho zlomený. Pořád se obviňoval, že selhal a otce nezastavil v jeho rozhodnutí, že ve svých šestnácti letech nenašel dost odvahy a intelektu vysvětlit tatínkovi, že maminku zabít nesmí.

Stella věřila, že když si spolu s Milošem rozumí jako lidé a při herecké práci, bude mu schopna pomoci také v partnerském vztahu. Bohužel, stal se opak. Milošovi deprese a nepřítomnost matky – ženské jistoty se odrážely v jeho ustavičném hledání sebe a žen. Nemohlo to skončit jinak než rozchodem. „Miloš si mě vážil a já jeho, ale opakoval, že jsem mu nepomohla mezeru po mamince zacelit, že mu je stále zle, že musí najít jinou ženskou náruč, do níž by se jako kluk schoulil, že má potřebu vyplakat se ještě na jiném rameni. Pro mě to bylo zmatečné utrpení. Nemohla jsem pochopit, proč mě podvádí, když jsem mu dávala první poslední a v ničem neubližovala. A on se trápil ještě víc.

Prý to není podvod, prý nehledá milenkou, jen ten bezpečný ženský přístav, jaký měl ve své mamince. Bylo to pro mě neakceptovatelné.“

Stelle bylo 24 let, když porodila dceru Janu Kateřinu. A 25 let, když na ni zůstala sama. Po Milošově odchodu jako samoživitelka bez pod-

pory rodičů musela pracovat daleko více. Divadlo ji sice poskytlo stálý plat, ale musela hrát za to každý večer. Janička špatně snášela, že na ní měla maminka málo času. Toužila po jediném, aby se jí maminka více věnovala a ona nebyla doma tak často sama. Jana zdělila po mamince výbušnou povahu a po otci sklon k depresím. Páchala demonstrativní sebevraždy, aby získala matčinu pozornost.

Bylo to 6.1 1961. Stella se vracela domů z večerního představení a před domem se zapovídala se svou sousedkou Natašou Gollovou. Doma pak našla svoji dceru udušenou. Dcera si pustila v bytě plynové hořáky přesně v takový čas, aby ji akorát lehce omámenou objevila zděšená matka. Stella si to vyčítala: „Kdybych se nezapovídala s Natašou Gollovou, kdybych rychleji vyběhla schody.“ Všechna kdybych v ní rozvíjely stres, úzkost a depresi.

Záchranou pro ni bylo herectví. Divadlo a film jí dávaly energii. Největším přítelem jí byl v té době Miloš Kopecký.

Těžkosti ve svém životě vzala Stella jako svůj úděl. Musela najít způsob, jak se s tím vším vyrovnat. Všechno uzavřela do pomyslné zvláštní vnitřní skříňky. Sama tomu říkala „kazeta“.

„Uzavírat do kazety“ ji naučil právě Miloš Kopecký. Zamčení do kazety jí umožnilo žít. Čas od času kazetu otevřela třeba na hřbitově, kam chodila dceři projevít úctu. Na Janičku nikdy nezapomněla. Ani na ostatní špatné a bolestné věci. Protože díky nezapomínání si uvědomovala, jak dokáže být osud krutý i štědrý. Jak jsou jeho váhy v rovině, dary i ztráty v rovnováze. Jak nemá smysl stěžovat si a přát si jiný život, než jaký jsme dostali. „Jiný život totiž být nemůže. Je zbytečné říkat „kdyby“. Jednat se musí teď.“, říkala Stella.

ZAJÍMAVOSTI ZE SVĚTA SPORTU

NIKI LAUDA

Niki Lauda byl pilot Formule 1, sportovní komentátor a majitel letecké společnosti. Stal se jedním z nejslavnějších pilotů Formule 1. Byl trojnásobným mistrem světa z let

1975, 1977 a 1984. Proslavil se také rivalitou s Jamesem Huntem a léta probíranou nehodou. Jezdecké začátky byly komplikované, protože rodina se závoděním nesouhlasila. Později s rodinou kvůli sporům dokonce přerušil kontakt. Kdo byl tedy Niki Lauda?

Andreas Nikolaus Lauda, lépe známý jako Niki Lauda, se narodil 22. února 1949 ve Vídni v Rakousku.

Podle sportovních historiků lze Laudu považovat za most mezi průkopnickým vozem prvních let a tím moderním - sponzorstvím, širokou veřejností a špičkovým technologickým výzkumem. Podle své první autorizované biografie, jež vyšla v Československu pod názvem Mé roky s Ferrari, už tehdy bylo zřejmé, že pokud ho něco charakterizuje, pak naprosto neemocionální neseptimentální povaha, s níž přistupoval jak k životu, tak k závodění. Všechny poháry, které získal za svá

vítězství, věnoval svému sousedu Gustavovi, majiteli myčky a servisu, výměnou za to, že Laudovi bude mýt zdarma jeho auta. Považoval je za nepraktické a stěžoval si (smrtečně vážně a beze stopy jakékoli pózy), že naprostá většina z nich se nedá použít ani jako miska na psí žrádlo, i když to opakovaně zkoušel.

Některé jeho další výroky:

Zdá se přehnané nazývat se chladným nebo počítačovým. Jsem jen přesný, kontrolovaný člověk, který dělá přesnou a nebezpečnou práci, která nepřipouští chyby.

Kromě přísnosti jídla a spánku nemohu pít alkohol, kromě malého množství šampaňského, které je nutné po každém vítězství.

Nesnáším kravaty, zvláště když se nosí s džínami. Nosím tedy jen džínami, abych se zbavil kravaty.

Vzdát se je něco, co Lauda nedělá.

„Podívejte, jsem slavný částečně pouze díky svému zranění. To mě dostalo do povědomí lidí mimo F1. Každá babička si na mě ukazovala: „To je ten popálený chudák. Nebylo to nic, co bych budoval.“

„Já nemám žádné přátele,“ tvrdil opakovaně v rozhovorech. Nepotřebuju někoho, abych se s ním radil nebo se mu svěřoval. Já si věci rád vyřeším sám.“

Dětství a mládí

Nikolaus Lauda, řečený Niki, se narodil do bohaté průmyslnické rodiny ve Vídni v roce 1949. Rodina byla značně patriarchální, ovládaná především Laudovým dědečkem –

významným vídeňským průmyslníkem Hansem Laudou, jenž vedle svého průmyslového impéria vedl i rakouskou pobočku Červeného kříže. Niki se už jako velmi mladý rozhodl, že bude závodit, a přímočarost, se kterou se rozhodl jít za svým cílem, je dodnes fascinující. Ačkoli je mu často připisován iberský původ, což je dáno narozením jeho dědečka z otcovy strany, známého jako Halič Lauda Juan Crespo, byl ale ve skutečnosti potomkem slavného vídeňského podnikatele Hanse Laudy, jak již bylo zmíněno.

Když byl ještě chlapec, jeho rodiče snili o jeho budoucnosti v průmyslovém sektoru, na vrcholu rodinného podniku. Svět motorů a především závodění však vládne v krvi Nikolause od mládí, takže rodinné přání se skutečností nestalo.

Nejdříve jezdil v malém mini, později přesedlal do Formule. V okamžiku, kdy mu bylo dvacet, stál před zásadním životním rozhodnutím. Buď se bude závodění věnovat profesionálně, nebo toho nechá. Rozhodl se pro první možnost, což pro začínajícího závodníka znamenalo – tehdy stejně jako dnes – sehnat velkou finanční sumu a doslova si zaplatit místo v nějakém týmu z vyšších formulo- vých soutěží.

Lauda se dohodl se stájí March, která ale žádala sponzorský příspěvek ve výši půl miliónu šilinků. Mladý Lauda se rozhodl požádat o peníze Austrian Bank, jež se zároveň měla stát jeho sponzorem. Jenže Hans Lauda (jeho dědeček) se-

děl v představenstvu a půjčku pro svého vnuka zamítl. „Když jsem se ho později ptal, proč mi všechno zkazil, řekl mi, že si myslí, že jméno Lauda patří do ekonomické sféry, ne na závodní okruhy,“ řekl Lauda v roce 2010 deníku Süddeutsche Zeitung. Nakonec si Lauda musel vyjednat půjčku u konkurenční banky, kterou mu ale poskytli až poté, co se zaručil svou životní pojistkou. Mimochodem, se svým dědečkem už nepromluvil do jeho smrti.

V týmu March závodil jak ve formuli 2, tak i ve formuli 1, protože především v ní toužil prorazit. Jenže rok 1972 byl katastrofální. March měl extrémně špatné auto a na konci sezóny byl Lauda zcela zoufalý a údajně i zvažoval sebevraždu. Měl na krku dluhy, ale úspěch nepřicházel. V takové chvíli se oddělují lidé, co opravdu věří svému snu, od těch ostatních. Lauda věřil, že bude závodník, a věřil, že dobrý. Rozhodl se ještě jednou zvýšit sázky – zajistil si další půjčku a v roce 1973 si koupil místo u stáje BRM. Díky tomu (a přímělově jeho týmového kolegy z BRM Claye Regazzoniho) dostal v roce 1974 možnost závodit za tým Ferrari.

V roce 1975 poprvé v životě získal titul mistra světa. Sezónu v roce 1976 začal skvěle, a zdálo se, že mistrovský titul bez větších problémů obhájí. Před Velkou cenou Německa na Nürburgringu si stěžoval na špatná bezpečnostní opatření a vyzýval k bojkotu, ale neúspěšně.

Nebezpečí formule 1

Sedmdesátá léta byla zajímavou dobou, kdy formule 1 procházela přechodem z fáze sportu pro pár nadšenců do masové zábavy, jež fascinovala davy. Souvisel s tím nejen nástup televize a příchod bohatých tabákových sponzorů, ale i penězi podpořený rozvoj technologií, které auta činily rychlejšími a také nebezpečnějšími. Na dráze se často umíralo a velmi často za brutálních či zcela absurdních situací. Jako když Roger Williamson uhořel ve svém voze při závodě v Zandvoortu v roce 1973 během několika dlouhých minut přímo před televizními kamerami, protože žádný pořadatel neměl po ruce hasičák. Anebo když Tom Pryce narazil v Kyalami v roce 1977 v plné rychlosti do traťového maršála, jenž nesmyslně běžel přes trať. A protože tentokrát maršál hasičák pro změnu měl, mohl mu při nárazu vyletět z ruky a Toma Pryce za volantem okamžitě zabít. Lauda si uvědomoval nebezpečí, které tehdy na jezdce číhalo, a aktivně proti němu vystupoval. Naposled před závodem v Nürburgringu v roce 1976. Okruh přezdíváný Zelené peklo byl nejdelší a podle mnohých nejnebezpečnější v celém seriálu. Laudou navrhovaný bojkot závodu ostatní jezdci odmítli.

Nehoda na Nürburgringu

Dne 1.srpna 1976 na německé trati Nürburgring měl Niki Lauda potvrdit, že je blízko k obhajobě titulu. Při tomto závodě však měl nehodu. Lauda se řítí po trati svým vozem Ferrari rychlostí více než 250 km/h k místu zvanému Bergwerk, když jeho vůz neovladatelně zatočil doprava a narazil do svodidel, která ho následně vymrštila zpět na dráhu. Do vraku poté narazil pilot Brett Lunger. V té chvíli Laudův vůz začal hořet následkem exploze palivové nádrže. Lauda uvízl a nemohl se dostat ven. Jezdci Harald Ertl, Brett Lungerboth a Arturo Merzario, kteří jeli za Laudou, zastavili a stihli Rakušana, těžce popáleného na pravé straně obličeje, vytáhnout z plamenů a zachránit ho před jistou smrtí.

Při srážce s Lungerem ztratil přilbu a tak zůstal uprostřed plamenů s více než 900 °C a i když se ho podařilo vyprostit, byl ve vážném stavu.

Jelikož byl dlouho vystaven ohni a toxickému kouři, jeho zdravotní stav byl kritický a upadl do kómatu. Nakonec se dokázal uzdravit, ale kvůli ohni přišel o pravé ucho, o oční víčka a do konce života měl viditelné následky. Měl poškozené plíce a velkou část těla těžce popálenou.

Po necelých dvou měsících se k závodění vrátil. O 42 dní později totiž Niki Lauda opět usedl do svého monopostu a bojoval o titul až do konce sezóny. Jak již bylo napsáno, tragické nehody nebyly v sedmdesátých letech až tak výjimečné. Výjimečné v Laudově případě bylo to, že se stala úřadujícímu mistru světa. A pak také to, co následovalo. Lauda, zcela nesentimentální nejen vůči svému okolí, ale i vůči sobě, nezdržoval se zásadními plastickými operacemi své popálené hlavy. Jediné, co připustil, byla plastika očního víčka, jež se mu nedovíralo a hrozilo mu vysychání sítnice. Šokovaný paddock F1 jej přivítal už v září na Velké ceně Itálie, kdy se Lauda objevil ještě s obvazy na hlavě – a dojel čtvrtý. Titul šampióna mu v roce 1976 utekl jen o vlásek, když z obav o svoji bezpečnost odmítl nastoupit v posledním závodě v Japonsku. Nakonec tedy těsně zvítězil jeho velký rival James Hunt.

V následující sezóně si už titul nenechal utéci a získal tak druhý mistrovský titul. Na konci sezóny opustil Ferrari a přijal nabídku stáje Brabham-Alfa Romeo. V novém týmu se mu nedařilo a nakonec se rozhodl ukončit smlouvu i závodnickou kariéru. Po konci kariéry se naplno věnoval řízení letecké společnosti Lauda Air, kterou nedávno předtím založil. Stal se pilotem a majitelem letecké společnosti Lauda Air, kterou později prodal Austrian Airlines. V roce 1982 se za stáj McLaren vrátil k závodění a v roce 1984 získal třetí ti-

tul mistra světa. V roce 1985 definitivně ukončil profesionální kariéru. Následně se věnoval vlastní firmě a na manažerských postech působil u stáji F1. Napsal rovněž několik knih o formulích a závodění. V roce 2013 byl natočen film Rivalové, který sleduje Laudův životní příběh a jeho rivalitu s Huntem. Lauda je obecně považován za jednoho z nejlepších závodníků všech dob, přestože byla jeho kariéra narušena těžkou nehodou.

Manželky a děti

O jeho svérázné povaze svědčí i pestrý soukromý život.

V roce 1975 se Niki rozešel s Mariellou Reininghausovou, aby zahájil vztah s Marlene Knaus. Niki údajně propadl Marlenině magnetické osobnosti a kráse, a ukončil kvůli ní svůj osmiletý vztah s Mariellou.

Podle zdrojů se Marlen narodila v roce 1956 někde ve Spojených státech, má údajně venezuelský původ, ale ohledně jejího původu se zdroje rozcházejí. Poté, co si vzala Nikiho, získala rakouské občanství. Přestože byla manželkou celebrity, vždy raději zůstávala daleko od médií a o jejím dětství, rodině ani vzdělání příliš informací není.

Marlene je bývalá modelka. Jako partneri byli jedním z nejpopulárnějších párů celebrit té doby a byli vždy pod radarem médií. Jejich milostný příběh často plnil titulky. Marlene dříve chodila s hercem Curtem Jürgensem. Zajímavé je, že

Marlene a Niki se potkali poprvé na večeri, kterou Curt pořádal ve svém domě.

Niki a Marlene se vzali rok od seznámení v roce 1976. Po nehodě ho velmi podporovala. Po jeho nehodě se zejména v médiích řešilo, zda Marlene, tak nádherná modelka, bude vůbec ve vztahu s Nikim pokračovat. Podle zdrojů Marlene omdlela, když viděla jeho popáleniny a jeho poškozená víčka po nehodě v Nürburgringu. Marlene a Niki se rozvedli o patnáct let později, příčinou byl možná i nemanželský syn Christoph, který se v té době Laudovi narodil.

Marlene a Niki mají dvě děti. V roce 1979 měli své první dítě, syna Mathiase Laudu, který šel ve šlépějích svého otce a udělal kariéru také jako závodní jezdec. Jejich druhý syn, Lukas (narozen 1981), pracuje jako Mathiasův manažer. Po rozvodu začala žít poklidným životem daleko od médií a bez infor-

mací o svém dalším vztahu. Zatímco její bývalý manžel se později oženil s o 30 let mladší dívkou jmen Birgit Wetzinger.

I po jejich rozvodu zůstali v přátelském vztahu. Nikiho druhá manželka a Marlene byli po jeho boku, zatímco počítal své poslední dny.

Niki si krásnou Vídeňáčku Birgit Wetzinger vybral ze sboru letušek, které zaměstnávala jeho letecká společnost. Chodili spolu teprve osm měsíců, když Nikiho potkaly vážné zdravotní trable. Poslušnost mu vypověděla jeho transplantovaná ledvina, kterou v roce 1997 dostal od bratra.

A protože náhradní orgán od syna Lukase nebyl podle lékařů vyhovující, vzala si slovo jeho tehdy šestadvacetiletá milenka! „Dám ti tu svoji,“ navrhla.

Lauda později přiznal, že ho taková nabídka zaskočila. „Proč bys to proboha dělala?“ ptal se partnerky, se kterou se znal teprve pár týdnů. „Udělám to pro tebe, poněvadž tě miluju,“ slyšel. Ledvina od půvabné dámy byla podle lékařů

vyhovující. Přesto se Lauda odvážného kroku bál. Ne kvůli sobě. „Modlil jsem se, aby po operaci neměla žádné komplikace,“ vysvětloval jezdec.

Transplantaci zvládla dárkyně i pacient. „Dala mi nový život,“ děkoval svojí bohyni Lauda. Jako důkaz lásky si ji na konci srpna roku 2008 vzal za ženu. „Každopádně jsem si ji nebral, protože mi darovala ledvinu, ale poněvadž to byla ta pravá,“ svěřil se závodník.

Lovestory to byla taková, že se páru o rok později narodila dvojčata Mia a Max, kteří se stali nevlastními sourozenci Mathiase a Lukase, které Lauda měl se svojí první manželkou Marlene Knausovou, kterou si vzal v roce 1976, a rozvedli se o patnáct let později, příčinou byl možná i nemanželský syn Christoph, který se v té době Laudovi narodil.

Niki a Birgit měli údajně krásný život až do chvíle, kdy se pilot musel v kritickém stavu podrobit transplantaci plic. I když se zprvu zdálo, že tělo náhradní orgán přijalo bez problémů, začaly se na vitální-

ho Laudu nabalovat zdravotní komplikace. Víc času trávil po soukromých špitálech než doma. Poslední chvíle strávil ve Fakultní nemocnici v Curychu, kde podstupoval dialyzační léčbu pro problémy s ledvinami. Zde také nakonec vyřas, i jeho jak sám říkal, třetí život! Šampion formule 1 zemřel ve spánku dne 20. května 2019 ve věku 70 let.

ZE SVĚTA PŘÍRODY

NEJSILNĚJŠÍ BROUCI NA SĚTĚ

Za největšího siláka v říši hmyzu se dlouho považoval herkules antilský z pralesů Jižní Ameriky. Podle nové studie ho ale v silových výkonech předčí severoamerický lejnožrout.

Herkules antilský

Herkules antilský unese až 850 násobek své vlastní váhy. Pokud bychom broučí sílu přepočítali na člověka, znamenalo by to, že průměrně těžký muž by musel uzvednout asi 68 tun.

Herkules antilský latinsky známý jako *Dynastes hercules*, je druh brouka z čeledi vrubounovitých. Je to jeden z největších známých druhů brouků s délkou těla až 18 centimetrů, včetně obrovských rohů samců, které mohou být delší než zbytek těla. Samice jsou obecně menší a nemají tak výrazné rohy.

Tento druh je rozšířený v tropických oblastech Jižní a Střední Ameriky, kde obývá deštné pralesy.

Herkules antilský se živí především rostlinným materiálem, jako jsou ovoce, listy a květy, ale také dřevo a hnilobu.

Brouci jsou neaktivnější v noci, kdy se vydávají na hledání potravy. Jsou známí svými silnými mandibulami, které dokážou přežvýkat i tvrdé rostlinné materiály. Jak název napovídá, samci jsou velmi silní a jsou známí tím, že se mezi sebou utkávají v bojích o přístup k samicím a potravě.

Vývojový cyklus herkula antilského trvá dva až tři roky. Samice kladou vajíčka do dřeva nebo hniloby, kde se z nich líhnou larvy. Ty se pak živí dřevem nebo hnilobou, dokud se nepřemění v kuklu a nakonec v dospělého brouka.

Herkules antilský je velmi populární mezi sběrateli hmyzu a chovateli brouků díky své impozantní velikosti a atraktivnímu vzhledu. Je také symbolem síly a odolnosti v některých kulturách. Přestože nejsou považováni za ohrožený druh, jejich populace v některých oblastech klesají v důsledku ztráty přirozeného prostředí a nadměrného lovu.

Tým australských a britských vězkumníků, který několik měsíců experimentoval s různými druhy hmyzích siláků, teď ale herkula sesadil z trůnu.

Lejnožrout

Podle vědců je nejsilnějším hmyzem brouk lejnožrout s latinským jménem *Onthophagus taurus*. Výsledky pokusů vypovídají o tom, že tento druh pohne i s nákladem, který odpovídá 1 141 násobku jeho vlastní váhy, což znamená, že největší jedinci utáhnou až 75 kg těžký náklad. Člověk vážící 70 kg, který by se chtěl lejnožroutovi vyrovnat, by musel zvednout náklad o váze 80 tun. Takovou váhu by mělo například 6 plně obsazených dvoupatrových autobusů, které jezdí ulicemi Londýna. V přírodě lejnožrouti svou sílu využívají především v soubojích o samičky, které se páří v podzemních doupatech. Pokud sameček vstoupí do tunelu, který už obsadil jeho rival, musí si přístup k samičce těžce vydobýt. V souboji se samci zaháknou svými rohy a jeden druhého se snaží silou vystrčit ven z doupěte.

Pavouci - co o nich možná nevíme

Dlouhá historie

Vývoj skupiny klepítkačů (Chelicerata), mezi něž pavoukovci (Arachnida) patří, započal ve středním kambriu, tedy před více než 500 milionů let. Tehdejší prastará skupina lobopodů, společných pradědů dnešních členovců, připomínala článkované červy. Každý segment jejich těl nesl jeden pár končetin podobně jako u dnešních stonožek. V průběhu evoluce došlo u jedné linie lobopodů k rozdělení těla na hlavovou část a zadeček. Zadní část prakticky ztratila končetiny. Ty se uchovaly jen v přední polovině těla, tedy v podstatě na hlavě. Zajímavý je původ nohou budoucích pavoukovců – zdá se, že jsou fakticky odvozeny od ústního otvoru.

Proč mají pavouci osm nohou?

Tělo hmyzu je uspořádáno do segmentů a ve většině případů nese tři páry kráčivých končetin. Jak jistě víme, pavouci hmyz nejsou a nohou mají osm. Zamysleme se společně nad tím, proč pavoukům tři páry nohou k životu nestačí.

V živočišné říši existuje ohledně počtu nohou jen jediné pravidlo – nikdy jich není lichý počet. Někteří živočichové si vystačí zcela bez končetin a plazí se po břiše, lidem plně vyhovují nohy dvě, většině savců čtyři... ale pro stonožku už by to bylo málo. O mnohonožkách ani nemluvě.

Ruce, nebo nohy?

Původně byly všechny končetiny prapředků členovců vzájemně podobné. Teprve s postupem času došlo k jejich specializaci. V první řadě se vyvíjely výrůstky umístěné nejbližší k ústům. Převzaly smyslovou funkci, nebo pomáhaly při lovu a zpracování potravy. A právě v tento moment se začaly významně odlišovat základní linie členovců. Zatímco prapředci hmyzu a korýšů si na předních končetinách vyvinuli specializované smyslové orgány (směřující k pozdějším tykadlům), u budoucích klepítkačů tytéž struktury ztratily senzoryckou funkci a staly se klepítka (chelicerami) určenými k usmrcení kořisti. Druhý pár končetin zvaný pedipalpy umožňuje pavoukům lov a manipulaci s potravou. Další čtyři páry končetin si ponechaly kráčivou funkci, zůstaly „nohami“ v pravém slova smyslu. Na zadečků pavouků se přece jen zachovaly pozůstatky končetin, byly však přeměněny na snovací bradavky produkující vlákno určené k pletení známé pavoučí sítě.

Skrytá dokonalost

Miliony let evoluční práce stvořily téměř dokonalý organismus. Přestože se pavouci (na rozdíl od roztomilých koťátek) netěší velkému zájmu lidí, jejich schopnosti jsou fascinující. Vyrábějí super pevné pavučiny a dokážou zregenerovat ulomenou nohu či klepítka (pokud se ještě mohou svlékat). Většina druhů pavouků je dravá, výjimku tvoří jediný převážně býložravý druh pavouka s půvabným jménem Bagheera kiplingi. Ulovenou kořist

napustí pavouci jedem a rozložené tkáně vysají. S ohledem na uspořádání ústního ústrojí totiž nemohou kousat. A když pavouk dlouho nic neuloví? Nevadí. Bez potravy vydrží často několik měsíců, některé druhy dokonce celý rok. I když mají pavouci celkem zaslouženě pověst vyhraněných individualistů a samotářů, najdou se i mezi nimi nezvykle družné výjimky. Život v pavoučí kolonii má ale i svou odvrácenou tvář.

Pavouci vytvářejí pospolitosti dvou různých typů. První, méně dokonalý způsob soužití spočívá v tom, že pavouci sice žijí společně, ale přitom každý z nich loví na vlastní pěst a také při péči o potomky si nijak nepomáhají. Takové kolonie vytvářejí zástupci nejméně dvanácti čeledí.

O poznání vzácnější jsou kolonie druhého typu, které jsou tvořeny příbuznými jedinci. Tyto rozvětvené „rodiny“ budují společné hnízdo, společně snovají síť, do kterých pak kolektivně loví. O kořist se tito sociální pavouci dělí.

Snovačka pospolitá

Typickým příkladem velké rodinné kolonie jsou komunity jihoamerické snovačky pospolité (*Anelosimus eximius*). Ta staví na jedné straně síť o průměru od 10 do 25 cm, v nichž nachází domov jen několik málo pavouků. Na druhé straně buduje i síť o průměru 2 až 3 metry s několika tisíci jedinci. Největší popsané síť snovačky pospolité měřily v průměru 7 metrů a žilo v nich 50 000 pavouků. Nejlépe si vedou kolonie střední velikosti –

tedy ani příliš malé, ani příliš rozbu-
jelé.

Velké rodinné kolonie jihoamerické snovačky pospolité někdy čítají i desítky tisíc jedinců a troufnou si i na oběť, na niž by samotný jedinec nestačil.

Dělení kořisti se může zdát z hlediska jednotlivých členů kolonie nevýhodné. Pro samotářské pavouky platí, že co si chytanou, to také sežerou. U snovaček pospolitých se musí pavouk části úlovku vzdát. Kolonie je ale v celkové bilanci výkonnější, než by byli všichni její členové dohromady při lovu na vlastní pěst. Společným úsilím zvládnou snovačky udolat třeba i patnáct centimetrů dlouhou kobylku. Tu by ani ten nejzdatnější lovec kolonie vlastními silami neulovil. Podíl z kořisti tak bývá v kolonii vyšší než průměrný individuální úlovek.

Život v kolonii má i ale svou odvrácenou tvář. Námluvy probíhají jen v rámci kolonie, a protože ji obývají členové jedné rodiny, dochází tu velmi často k incestům. Ty mají za následek pokles života-

schopnosti pavouků, což nakonec vede ke kolapsu společenstva.

Pavouci nepatří mezi nejoblíbenější tvory, přesto některé druhy však mohou být velmi starostivými rodiči. *Toxeus magnus* například krmí svá mláďata speciálním mlékem.

Pavouci dovedou být milující rodiče

Pavouci nepatří mezi nejoblíbenější tvory, přesto některé druhy mohou být velmi starostivými rodiči.

Skákavka

Samice čínských skákavek (*Toxeus magnus*) vychovávají mláďata v hnízdech a krmí je mlékem, které je výživnější než mléko kravské.

Vědci zjistili, že si tito pavouci staví hnízda, ve kterých pak vyrůstají mláďata. Pavouci si do nich nosí potravu, ale mláďata pavouků přesto rostou. Ukázalo se, že samice těchto pavouků vylučují velmi výživné mléko. Toto mléko navíc obsahuje čtyřikrát více proteinů, než mléko kravské.

Samice těchto skákavek v hnízdě vylučují mléko ze speciálních orgánů na zadečku. Čerstvě vylíhlá mláďata nejprve olizují kapky mléka, které samice umístí uvnitř v hnízdě. Starší mláďata pak sají mléko přímo od samice.

Experimenty potvrdily, že mláďata těchto pavouků jsou na mléce zcela závislá. Samice skákavek krmí mláďata pavoučím mlékem až do věku kolem 40 dní, kdy se již mláďata blíží dospělosti. Díky takové

mateřské péči a životu v hnízdu se asi tři čtvrtiny mláďat tohoto druhu dožívají dospělosti.

Skákavky mají oči v jedné řadě, což jim umožňuje přesné zaměření kořisti

ZDRAVÍ V ŠIRŠÍCH SOUVISLOSTECH

Cyklus zdraví a člověk v širších souvislostech v rozhovorech s MUDr. Soňou Hájkovou 13. pokračování

V minulém rozhovoru se hovořilo nad obsahem slova „LÁSKA“ a končilo se Shakespearovým Sonetem 66, končím slovy: ... *V takovém světě nechce se mi žít, však nedokážu lásku opustit.* V jakém světě vlastně dnes žijeme a co s tím? Kde začít? Co takhle slovem „PRAVDA“?

Soňo, navažme na předešlá slova. Co je „PRAVDA“? Co je lež, co je osobní názor a jak poznám, že jsem v pravdě nebo se k ní blížím? Je pravda zneužívána? Jaké kategorie může mít, pokud vůbec a s čím se často zaměňuje? Často slychám: „To je 100 % pravda!“ Ostatně opět se dostáváme k shakespearovskému sonetu 66 : „a hloupost moudré drze poučuje a pravda nosí jméno naivity“. Jak vidíš PRAVDU v dnešním světě a jaká je pravda univerzální?

Moc pěkný úvod jsi, Katko, vytvořila k tomuto velmi obsáhlému a hlubokému tématu. Téma pravdy bylo historicky vždy problematičtější a také častým zdrojem konfliktů. Dalo by se říci, že souvisí s pojmem paradigma, což je dobou, náboženstvím a později v historii především vědou ovlivněný převažující a obecně sdílený vzorec myšlení, jakým nahlížíme na svět. Paradigmatem je míněn celý soubor předpokladů, domněnek, představ, ale i metodická pravidla řešení, intuitivní postoje a hodnocení problémů. A nyní se dostáváme k zásadnímu dilematu. Paradigma se totiž nutně proměňuje tak, jak se vyvíjí vědecké poznání, příkladem může být přechod od geocentrické k heliocentrické kosmologii v 16. století. Pokud tedy vážeme pravdu na lidské a vědecké možnosti poznávání, pak by i pravda zažívala proměnu. Pokud bychom však chápali Pravdu jako Nejvyšší skutečnost, pak bychom si

museli přiznat, že ji nelze obsáhnout žádnými omezenými lidskými prostředky a můžeme se k ní pouze přibližovat vycit'ováním a jakýmsi vytříbeným mimosmyslovým vnímáním. Pěstování schopnosti hlubokého vycit'ování a třibení poznání jak toho vědeckého, rozumového, tak intuitivního by mohlo být ústřední náplní života a vzdělávání. Taková péče o duši by z nás činila lidské bytosti, které se svým životem a svým poznáním k Pravdě blíží a Pravda je jim odhalována v souladu s vědomím, jakým k ní přistupují. Pak bychom možná měli natolik rozvinutý vyšší cit, že bychom dokázali vnitřně rozpoznávat záchvěvy Pravdy, polopravdy, nepravdy i lži, nepropadali bychom tolik manipulaci informacemi a názory kohokoli na cokoli. Rozlišovali bychom perspektivu, ze které je pravda nahlížena, chápali bychom, že určité aspekty pravdy mohou být relativní, ale jiné jsou stále a neměnné. Tento náš vyšší cit by tvořil jakýsi filtr či vnitřní navigaci, čemu věřit a čemu ne, jak se orientovat v komplexním a komplikovaném světě. Tomuto ideálu jsme však většinou velmi vzdáleni.

Myslím, že dnešní svět se nachází v chaosu, v období skokovité změny a s tím související změny paradigmatu. Propadli jsme falešnému pocitu bezpečí, touze po nekonečném rozmachu a iluzi o nevyčerpatelných energetických zdrojích, naše společnost je energeticky velmi náročná a nehodlá si nic z dosavadních vymožeností odepřít.

Dosavadní newtonosko – karteziánské paradigma založené na mechanistickém pojetí světa, materialismu a opanování přírody člověkem již dosluhuje. Pokud jako lidstvo máme čelit mnohačetné krizi včetně té klimatické, musíme překročit samotný materialismus. Takovému kroku k proměně však může napomoci každý sám. Každý můžeme zacházet se svojí pozorností vědomě. Rozhodovat se, čemu svůj čas a pozornost věnujeme, kdy se zaměříme na introspekci, vnitřní psychospirituální vývoj, kritické myšlení, intuici a rozvineme tak schopnost vlastního rozlišování mezi život podporujícími a život destruuujícími hodnotami a tendencemi. Toto rozlišování může být jedním z klíčů k rozpoznávání pravdy.

Závěrem se opět navracím k péči o duši. Poznat sám sebe a napájet se ze svého vlastního pramene, poznávat smysl lidského bytí a klást si bytostné otázky je naším ústředním úkolem v poodhalování Pravdy.

Jsem stále naděje plná, že se ze „světa na rozhraní“, přerodíme do světa moudré rovnováhy, čímž vytvoříme perspektivu dobré budoucnosti pro naše děti, vnoučata i pravnoučata.

Loučím se se čtenáři citátem Tomáše Akvinského, katolického filozofa a teologa scholastické kultury ze 13. století.

Tomáš Akvinský
(* 1225 – † 7. 3. 1274)

„Pravda je shoda skutečnosti s poznáním. (Veritas est adaequatio rei et intellectus.)“

Tak jsem se Soňo nadechla..., tak hutný a hluboký text. Věřím, že se naši čtenáři budou s důvěrou nořit spolu s námi do rozměrů a inspirací obsahu, jenž slovo Pravda nese. V naději, že všechny výkyvy v dynamice vývoje se vždy snaží vrátet k rovnováze, se těším na další pokračování. I já končím citátem, tentokrát mistra Jana Husa:

„Hledej pravdu, slyš pravdu, uč se pravdě, miluj pravdu, braň pravdu až do smrti, neboť pravda tě vysvobodí.“

Jan Hus

(*1370 Husinec–
†6.7. 1415 Kostnice)

KALENDÁŘ

Všem jubilantům, kteří oslaví v měsíci únoru svoje narozeniny, přeje redakce časopisu včetně všech klientů i zaměstnanců domova, všechno nejlepší. Společná oslava se bude konat v úterý 27. 2. od 14:00 v klubovně. Klienti oddělení Alzheimer centra budou mít oslavu narozenin v pondělí 28. 2. od 14:00.

K narozeninám v měsíci únoru blahopřejeme těmto klientům domova:

Dráb Václav, Kučerová Anna, Havlíčková Helena, Rohanová Jitka, Vrchotová Milada, Goliáš Pavel Ing., Palkosková Eliška, Svobodová – Szántová Milena, Veverková Zdeňka, Žahourová Anna, Nováková Alžběta, Krejča Jaroslav, Ptáčková Bohuslava, Svobodová Bohuslava, Kubišťová Jana Judr., Běhounková Zdeňka, Černý Jiří

V měsíci lednu jsme se v domově rozloučili s:

Nová Jarmila, Pazderková Eva, Švagrová Zdenka, Kochtová Věra, Štampachová Jaroslava

A přivítali:

Mrenová Dana

AKCE A BOHOSLUŽBY V ÚNORU

- 2.2. Mše katolická, 13:15, sál
- 9.2. Fotoreportáž z Kuby I., 10:00, sál
- 9.2. Mše katolická, 13:15, sál
- 15.2. Hudební vystoupení, Karel Kekéši, 14:00, sál
- 16.2. Mše katolická, 13:15, sál
- 23.2. Mše katolická, 13:15, sál
- 26.2. Setkání s dětmi z MŠ Pampe-liška, 9:45, klubovna
- 27.2. Oslava narozenin, 14:00, klubovna
- 28.2. Masopust, 13:30, sál

CHVILKA POEZIE

Pojďme se v únoru ponořit do dvou známých básní Fráni Šrámka známého českého básníka, prozai-ka, dramatika a buřiče (19. 1. 1877 Sobotka – 1. 7. 1952 Praha), které mi připomněla a krásně zarecitovala naše klientka paní Marie Dubská. Kochejte se spolu se mnou.

Splav

Trápím se, trápím, myslím si,
kde bych tě nejraděj potkal.

Ulice střídám, parky a nábřeží,
bojím se krásných lží.

Bojím se lesa. V poledním lese
kdo miluje, srdce své neunese.
Na můj práh, kdybys vstoupila,
snad bys mne tím zabila.
Chtěl bych tě potkati v lukách.

V lukách je vlání
na všechny strany,
pokorné odevzdání.

V lukách je nejprostší života stůl,
rozlomíš chleba, podáš ženě půl,
chléb voní zemí, bezpečný úsměv svítí,
až k pláči je prostý věneček z lučního
kvítí,
a oblaka jdou, přeběhlo světlo, přeběhl
stín,
muž má touhu rozsévače,
žena má úrodný klín...

Chtěl bych tě potkati v lukách. Šel bych
ti vstříc.

A až bys mi odešla, ach, zvečera již,
bys na mne nemyslila víc,
jen na prosebný a děkovný můj hlas,
jako bych jen splavem byl,
který v lukách krásně zpívat slyšel...

Písecká

Po řece Otavě za vorem vor
v jarech a létech odplouvaly,
míjely v dálku, zrozenci hor,
a my se za nimi dívali.

Za vorem vor a po šiku šik
my odtud do světa odcházeli,
zapadal, Otavo, tvých jezů vzlyk,
my jej však do srdcí uzavřeli.

Moh život hřímati, stohlasý sbor
hlas jeden věrný neumlčel,
kdy se mi zachce jen: pluje zas vor,
jez noční hude do harf a cell.

A za hlasem věrným, šumot a shon,
vzpomínky v průvod se přidávají,
a je to Písek, je to zas on,
fanfáry z věže vyhrávají.

Fanfáry z věže jak hrávaly dřív,
vstříc prvním májům do jitřních par,
zní vítr stříbrný, jak zníval dřív,
a slibuje dar, života dar.

Stříbrný větře, blažený kout,
kdes první vlajkou třepotně dul,
a vlajky až zplihnou, přestanou dout,
i tehdy díky, že jsi nám dul.

A tehdy znovu: blažený kout
a z něho do světa tolik je cest -
z jar našich nebe dnes nad ním pnout,
to by tu v noci napadlo hvězd.

POHÁDKY NA POKRAČOVÁNÍ

Dnes zakončíme putování dětí vesmírem a vrátíme se zpět do Sluneční soustavy. Buďte vítáni doma v příběhu pana Ing. Poslušného „Univerozumšťané“.

Ady a Ala se navrátili do planetární soustavy Slunce.

Děti si vzpomněly na první výpravu ke hvězdě zvané Slunce. Na výpravě tenkrát navštívily sluneční planetu nazvanou Země. Cestu vykonaly v mládí, spolu se svými rodiči. Nyní už nebyly dětmi. Byli ve věku zvědavého mladiství. Sehnaly si dostupné informace o všech ostatních planetách Slunce. Přednost dostala planeta, která měla jméno po ženě. Jako planeta Země byla rodu ženského. Jmenovala se Venuše. Jmenovala se po krásné ženě, symbolu mládí a zralosti, Jitřence a Večernici zároveň, plodnosti a nedostupnosti. Další planety byly už rodu mužského. Merkur byl pojmenován po bohu obchodníkovi, s okřídleným kloboukem a okřídlenými střevíci. Doprovázel také duše zemřelých do podsvětí. Byl to rošťák, trochu zloděj, trochu cestovatel. Mars byl pojmenován po bohu války Martovi. Na Mars vyslali lidé z planety Země mnoho průzkumných sond. Po Marsu jezdí i lidská průzkumná vozítka. Lidé se zřejmě pokusí Mars kolonizovat. Jupiter byl pojmenován po bohu Jupiterovi. Nejvýše postavenému bohu nebes a hromu. Také jeho planeta má nejedno nej. Je z planet ta největší, má nejvíce velkých měsíců. Saturn

byl pojmenován po bohu, který naučil lidi pěstovat zemědělské plodiny. Učil je také stavět lidská obydlí. Saturn je ozdoben prstencem. Led, prach, kamení a balvany tvoří tuto plochou a tenkou ozdobu. Neptun byl pojmenován po bohu moří, Neptunovi. Planeta má krásně modrou barvu, jakou mají moře na planetě Zemi. Bůh Neptun je charakteristický trojzubcem, kterým moře ovládal. Mladiství Ady a Ala přistáli na planetě Zemi. Odtud mohli v noci uvidět vše to, co si o planetární soustavě Slunce předem nastudovali. K cestě použili osobní mezihvězdnou kabinu. Tu obdrželi od svých rodičů jako odměnu za dobrý prospěch ve škole univerza. Osobní mezihvězdná kabina byla poháněna kvantovým pohonem. A skutečně..., ze sluneční planety Země bylo možno uvidět, příručním širokopásmovým teleskopem, všechnu tu krásu. Uvidět zářící Venuši, všechny planety mužských bohů a jako bonus, i zářící Měsíc planety Země. Mladiství si pro studijní účely pořídili dokumentaci. Doma je potom rodiče pochválili.

Toto povídání není z dob „bylo, nebylo“. Je do dob „bude, nebude“.

